

MIEDZYBÓŻ W GUBERNII PODOLSKIEJ.

Wyjątek z przejażdżki odbytej w r. 1862.

Wyruszając z Latyczowa z sercem rozradowaném widokiem oblicza Boga-Rodzicy, od trzech wieków w tutejszym kościele królującej, puściłem się pocztową drogą, wiodącą w kierunku zachodnim, i po ujechaniu półtoręj mili, ujrzałem sędziwy Międzybóż, zadumany niby o swym żywocie tysiącletnim.

Niema wątpliwości, iż to historyczne miasto powstało w dziewiątym wieku, wówczas gdy na łono dziejów wydobywają się nazwy Lutyków, Tywerców, Drewlan, osiadłych między Dniestrem i Bohem. Przybrało ono nazwę swą czysto swojską od rzek Boh i Bożek płynących od zachodu, z przyczyny iż usiadło między niemi na wysokiem wzgórzu, w miejscu gdzie się one zbiegają. Kroniki ruskie wspominają o Międzybożu w XII już wieku. Zamek zmurował, jak się zdaje, Kaźmirz Wielki, może na miejscu grodku pierwiastkowego, co się tém udowadnia, że zawierając pokój z książętami litewskimi r. 1366, wymienia Międzybóż w liczbie posiadłości mających przypaść ks. Lubartowi, stryjowi ks. ks. Koryatowiczów.

Międzybóż ze wszech stron przedstawia się okazałe, najkorzystniej jednak od strony Latyczowa. Opodal jeszcze, nim dojedziesz do przedmieścia Trebuchowice, leżącego na prawym brzegu Bohu, widnieje miasto na cyplu górzystym, z licznemi sklepami, ratuszem, kamienicami żydowskiemi struktury wschodniej, świątyniami greckimi, farą katolicką i zamkiem okazałym.

Kościół parafialny międzybożski wznosi się na górze ku południowi znacznie pochylonej. Jest to gmach architektury gotyckiej w figurę krzyżową, z dwiema pobocznemi kaplicami z kamienia, zmurowany około r. 1600 przez Adama Hieronima Sieniawskiego podczaszego koronnego. Facyata frontowa gładka, bez żadnych ozdób, w trójkąt ukształtowana, na zachód ku rynkowi miasta obrócona. Kościół ma długości 50, szerokości 30, wysokości 34 łokci. Naprzeciw facyaty kościelnej stoi dzwonnica murowana, z dachem okrągłym, stanowiąca razem wejście na cmentarz kościelny. W wielkim ołtarzu znajduje się obraz udatny, dawny, przedstawiający Wniebowzięcie N. P. Maryi. Drugi obraz św. Trójcy jest nowy, gdyż dawny ze starości rozpadł się na szczęty. Pierwiastkowo w kościele były trzy ołtarze, dziś jest ich 10, zapewne przeniesionych z dawnych kościółków zamkowych. Ambona starożytna, otoczona posągami apostołów i N. P. Maryi u góry; organki starożytne. Kościół konsekrowany był w r. 1741 przez Wacława Sierakowskiego biskupa kamienieckiego. Po stronie prawej cmentarza, o 20 kroków od kościoła, wznosi się okazała plebania, wymurowana w r. 1772 przez Dluskiego biskupa suragafna kamienieckiego. Kościół ten z plebanią widnieje na drzeworycie po lewej stronie zamku.

Naprost rynku zmurowanego w kwadrat, ze sklepami, ratuszem i zegarem fundacyi Sieniawskich, wchodzi się do zamku po moście zwodzonem, a dziś murowanym. Dziedziniec wspaniały zaokrągła zamek, zbudowany nad samym skrajem góry skalistej w półował. Baszowie tureccy zrestaurowali gmach ten gustownie, i dotąd w najlepszym znajduje się on stanie. Wchodzącemu na krużganek, rozległy przedstawia się widok ku stronie wschodnio-północnej, uwieńczonej lasami. U dołu zamku płynie Boh od zachodu i podąża na wschód ku Latyczowowi. Z lewej strony Bożek przedziéra się po pod most prowadzący do